

Effecten van Corona

*Een analyse op basis van de digitale
hulpverlening verzorgd door 'Chat met Fier'*

2020

EFFECTEN VAN CORONA

Een analyse op basis van de digitale hulpverlening
verzorgd door 'Chat met Fier'

Een onderzoek door:

Van Bommel, S.R.

Simons, E.I.

Noteboom F.

VOORWOORD

Tijdens en voor de intelligente lockdown: tussen zwijgen en praten over geweld

Fier deed onderzoek naar het gebruik van Chat met Fier in coronatijd. De chat van Fier biedt kinderen, jongeren en volwassenen die te maken hebben (gehad) met geweld in afhankelijkheidsrelaties de mogelijkheid om hun verhaal te doen en hulp te vragen. Het is echter niet vanzelfsprekend dat slachtoffers van geweld hulp vragen. Integendeel.

**self silencing – self blaming – victim blaming – schaamte – schuldgevoelens – trauma
intimidatie - bedreiging - angst voor de gevolgen als je praat over het geweld**

Fenomenen die onlosmakelijk verbonden zijn met seksueel geweld, huiselijk geweld, eergerelateerd geweld, kindermishandeling en andere vormen van geweld. Geweld dat voor het overgrote deel wordt gepleegd door iemand uit de directe omgeving: ouders, familie, partners, echtgenoten, vrienden, burens, docenten, trainers, hulpverleners. Het feit dat slachtoffers en plegers een (intieme of afhankelijkheids)relatie met elkaar hebben, maakt het moeilijk om hulp te vragen. Dat geldt ook voor trauma's: veel mensen vermijden het om over hun trauma te praten.

Uit onderzoek in Australië naar kindermisbruik in de kerk kwam naar voren dat de gemiddelde leeftijd waarop het misbruik plaatsvond voor meisjes 10 jaar was en voor jongens 11 jaar. Tussen het moment van het misbruik en het moment waarop de slachtoffers ermee naar buiten durfden te komen, zat gemiddeld 33 jaar! Onderzoek in Nederland naar geweld en misbruik in de jeugdzorg, de kerk en de sport laten een vergelijkbaar beeld zien. De MeToo beweging laat verder zien dat ook volwassenen vaak jarenlang zwijgen over wat hen is overkomen. Uit internationaal onderzoek van het Centrum Seksueel Geweld (Rape Centers) komt naar voren dat slachtoffers van verkrachting relatief laat hulp zoeken: ze vragen pas om hulp als ze helemaal zijn vastgelopen.¹ Het is dus moeilijk om over geweld te praten en om hulp te vragen. Veel mensen vragen nooit hulp of wachten lang – veel te lang – met hulp zoeken.

Een belangrijke uitdaging is daarom hoe we kinderen, jongeren en volwassenen kunnen 'verleiden' om eerder met hun verhaal te komen, eerder een hulpvraag te stellen en hulp te accepteren. Want, hoe langer trauma's doorwoekeren, hoe meer schade ze aanrichten. Hoe jonger mensen te maken krijgen met geweld en trauma, hoe groter de impact en de schade. Dit leidt niet alleen tot persoonlijke schade, maar ook tot een aanzienlijke maatschappelijke schade in de vorm van disfunctioneren, gezondheidsproblemen (fysiek en psychisch) en uitval (op school en werk).

De mogelijkheid om (anoniem) te chatten lijkt de drempel te verlagen voor slachtoffers om hun verhaal te vertellen en om hulp te vragen. Het zijn vooral kinderen, jongeren en volwassenen die zélf geweld hebben meegemaakt die op de chat van Fier komen (90%). Bij Veilig Thuis zijn het vooral mensen uit de omgeving van slachtoffers en professionals die kindermishandeling en huiselijk geweld melden of een consult vragen (91%)².

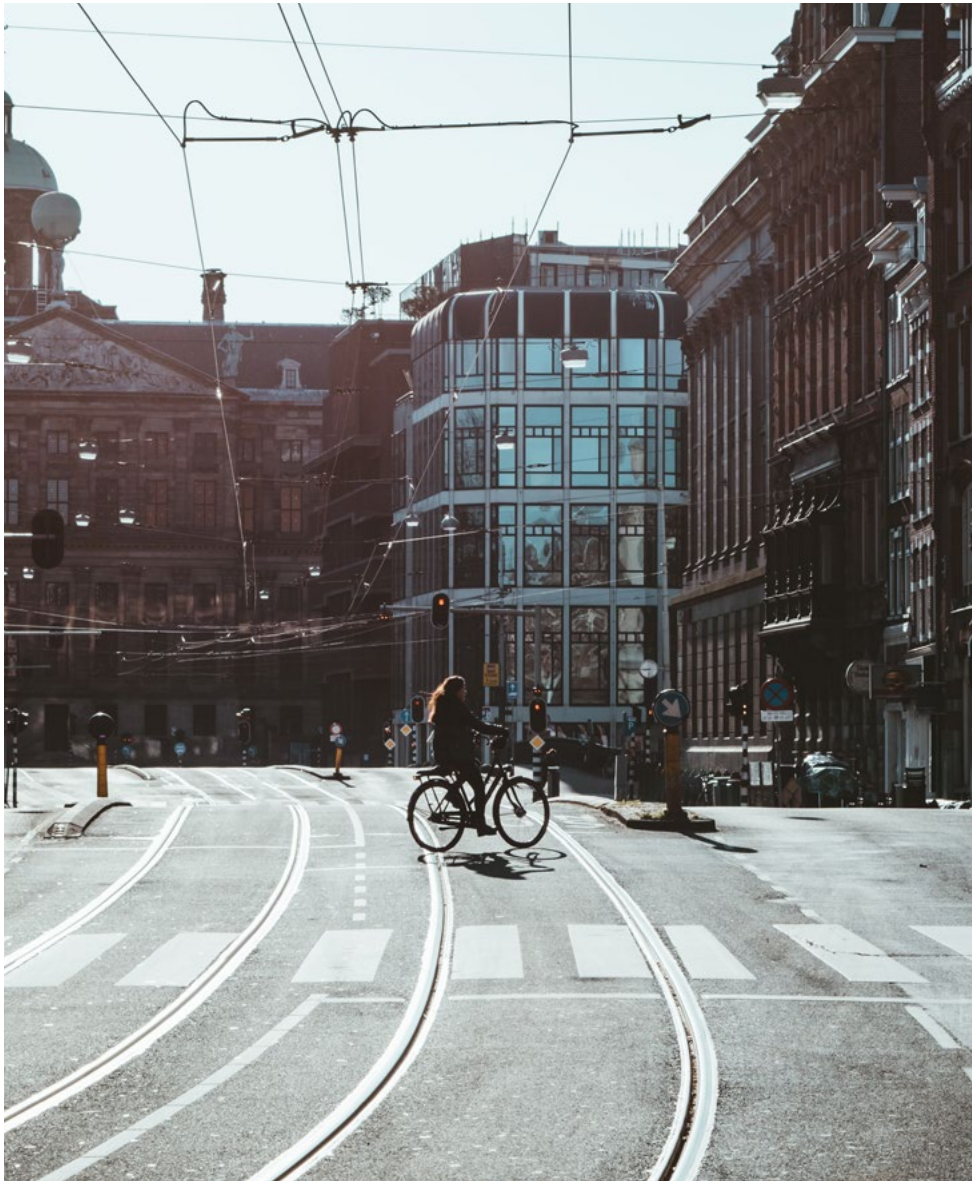
Het is belangrijk dat we binnen en buiten coronatijd nadenken over de vraag hoe we de drempel voor iedereen zo laag mogelijk kunnen maken om hun verhaal ergens kwijt te kunnen en hulp te vragen. Hierin kunnen we nog een forse verbeterlag maken in Nederland.

Raad van Bestuur Fier

Anke van Dijke
Linda Terpstra

1 Bicanic, I., Postma, R. & Van der Putte, E. (2012). Analysis of 323 cases of adolescent rape. Ter publicatie aangeboden.

2 <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/07/adviesvragers-en-melder-veilig-thuis-1e-halfjaar-2019>

AANLEIDING VOOR DIT ONDERZOEK

Als reactie op de coronacrisis besluit de Nederlandse regering tot het instellen van een *intelligente lockdown*. Deze *lockdown* begint in Nederland op 6 maart 2020. In eerste instantie op regionaal niveau, in Noord-Brabant, maar al snel gaat heel Nederland beetje bij beetje op slot.³ Er is sindsdien veel gezegd en geschreven over de gevolgen van de coronacrisis en de lockdown op de maatschappij, economie en zelfs ecologie. Maar meer specifiek verschenen er ook berichten over de (vrees voor een) toename van geweld in afhankelijkheidsrelaties, waaronder huiselijk geweld en (online) seksueel geweld.

Bij Fier komen per jaar ongeveer 10.000 unieke personen op de digitale hulpverleningsfunctie 'Chat met Fier' (hierna: Chat met Fier) en worden meer dan 20.000 chatgesprekken gevoerd. Chat met Fier werkt daarbij samen met het Centrum Seksueel Geweld en NOC*NSF. Deze gesprekken gaan met name over problemen die chatters ervaren in het domein van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Van kindermishandeling en huiselijk geweld tot aan eerge-relateerd geweld en seksuele uitbuiting. In dit onderzoek zijn de chats over de periode 1 januari tot en met 30 april 2020 geanalyseerd met het doel bij te dragen aan het beantwoorden van de volgende vraag:

In hoeverre hebben de maatregelen naar aanleiding van corona effect gehad op de aard en omvang van geweld in afhankelijkheidsrelaties in Nederland?

In dit onderzoek wordt eerst beknopt ingegaan op de vraag wat reeds bekend is in Nederland over de (mogelijke) effecten van corona op geweld in afhankelijkheidsrelaties. Vervolgens worden de resultaten voortkomend uit de analyse van de chatgesprekken gepresenteerd. Dit rapport sluit tot slot af met een korte reflectie op het bestaande onderzoek in combinatie met de resultaten uit de chats.

³ Kees Rottinghuis, NRC (20 april 2020) *Drie maanden corona in Nederland, een overzicht van de maatregelen*.

WAT IS BEKEND OVER DE EFFECTEN VAN DE CORONACRISIS

Huiselijk geweld en kindermishandeling

Op 6 april 2020 kopt de NOS: 'Wereldwijde toename huiselijk geweld door coronavirus'. In het artikel wordt een zorgelijk beeld geschetst.

“Blijf zoveel mogelijk thuis, zo blijf je veilig.’ Dat is wat mensen over de hele wereld al weken te horen krijgen in de strijd tegen het coronavirus. Maar dat thuisblijven zorgt soms juist voor een onveilige situatie. De afgelopen weken is er wereldwijd een grote toename van huiselijk geweld te zien. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties Guterres maakt zich grote zorgen en roept landen op in actie te komen.

In Nederland spreken ook meerdere instanties hun zorgen uit over een mogelijke toename van huiselijk geweld en kindermishandeling. Denk bijvoorbeeld aan huisartsen, het Openbaar Ministerie, de politie, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming.⁴ Op meerdere manieren wordt in Nederland nauwlettend in de gaten gehouden of en in hoeverre de situatie veroorzaakt door corona van invloed is op de aard en omvang van geweld in afhankelijkheidsrelaties en of de genomen maatregelen tot een toename leiden van kindermishandeling en/of huiselijk geweld. Hieronder worden twee manieren uitgelicht.

Allereerst is nagegaan of er tijdens corona een stijging heeft plaatsgevonden van het aantal (aan)meldingen bij de politie en Veilig Thuis. Daarnaast is aangehaakt bij bestaand onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut. Het Verwey-Jonker Instituut voert namelijk al geruime tijd onderzoek uit onder bijna 250 gezinnen waarbinnen huiselijk geweld plaatsvindt in Nederland. Door op dit onderzoek aan te sluiten kan op korte termijn nagegaan worden of er sprake is van een toe- of afname van huiselijk geweld tijdens corona binnen deze gezinnen.

4 Kristel van Teeffelen, Trouw (18 april 2020) *Als je door de coronacrisis binnen moet blijven in een huis vol geweld*; Openbaar Ministerie (17 april 2020) *Grote zorgen over huiselijk geweld tijdens coronacrisis: 'Het zicht vertroebelt'*; NOS (3 april 2020) *Zorgen over huiselijk geweld: 'Wat speelt er zich af achter de voordeur?'* Raad voor de Kinderbescherming (20 maart 2020) *Juist nu extra aandacht voor kwetsbare kinderen*; Signalen van seksueel misbruik: Centrum Seksueel Geweld (9 april 2020) *Minder date-rape, mogelijk meer misbruik thuis en online door COVID-19*.

Over de vraag of er een toename is in huiselijk geweld of kindermishandeling, zegt het Verwey-Jonker Instituut het volgende⁵:

“Terwijl er sinds het uitbreken van het coronavirus in Nederland door diverse experts in de media wordt gewezen op de vermoedelijke toename van huiselijk geweld/ kindermishandeling in gezinnen waar al geweld was, wordt dat vermoeden niet door recente cijfers onderbouwd. 'Bij de politie lopen de meldingen terug. Er is geen toename zichtbaar bij Veilig Thuis of de Centra voor Seksueel Geweld', aldus senior onderzoeker Bas Tierolf, die zich onder meer met het analyseren van de data van het onderzoek naar huiselijk geweld.

Tierolf zet tegelijkertijd een aantal kanttekeningen bij deze cijfers. Zo geeft hij aan dat er mogelijk minder gemeld wordt, omdat bijvoorbeeld scholen dicht waren en minder mensen bij de huisarts kwamen, waardoor er minder meldingen doorgezet werden vanuit de leraren en artsen. Bovendien speculeert hij over de mogelijkheid dat 'het coronavirus als externe vijand de aandacht afleidt van de spanningen in het gezin en [daardoor] zou er dus daadwerkelijk minder huiselijk geweld kunnen plaatsvinden'.

Dan staat daarnaast de vraag open of het geweld niet is toegenomen binnen gezinnen die reeds in beeld waren bij Veilig Thuis. Om deze vraag te beantwoorden heeft het Verwey-Jonker Instituut onderzoek gedaan naar 247 gezinnen. Conclusie: 'In gezinnen die bekend zijn bij hulpverleners vanwege huiselijk geweld, zijn het geweld en de andere problemen die in het gezin spelen, tijdens de coronacrisis nauwelijks veranderd'.⁶

Een mogelijke verklaring die wetenschappelijk directeur van het Verwey-Jonker Instituut Majone Steketeer daarvoor geeft is dat 'de coronastress niet veel toevoegt aan de stress die zij al ervaren en het isolement waarin zij leven. [...] Veel van deze gezinnen houden altijd al het

5 Zie ook Signalen Veilig Thuis: Onno Hoorn (15 april 2020) *Landelijk beeld: Corona quarantaine leidt vooralsnog niet tot meer adviesvragen en meldingen bij Veilig Thuis* GGD GHOR; NOS (3 april 2020) *Zorgen over huiselijk geweld: 'Wat speelt er zich af achter de voordeur?'*; Signalen politie: Politie Nederland (24 maart 2020) *Corona beïnvloedt werkaanbod politie*; De Kindertelefoon (2020).

6 <https://www.huiselijkgeweld.nl/actueel/nieuws/2020/05/29/ook-tijdens-coronacrisis-ernstig-geweld-bij-kwetsbare-gezinnen>.

sociale netwerk en hulpverleners op een afstand vanwege de spanningen in het gezin en de mogelijke dreiging van geweld. Ze leven normaal gesproken dus ook al behoorlijk geïsoleerd, waardoor zij de lockdown op zichzelf niet extra stressvol vinden.⁷ Steketeer ziet daarnaast ook positieve ontwikkelingen van de coronacrisis. De helft van de kinderen voelt dat het gezin meer op elkaar leert te vertrouwen, een deel van de ouders voelt minder stress omdat zij bijvoorbeeld minder contact hebben met hun ex-partner en tot slot voelen tieners zich minder onveilig.⁸

Op basis van de (aan)meldingen bij de politie en Veilig Thuis en het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut kan kan derhalve worden geconcludeerd dat er (nog) weinig redenen tot zorg zijn over de effecten van de coronacrisis op huiselijk geweld en kindermishandeling. Niettemin wordt door experts wel de kanttekening geplaatst dat personen die normaliter een melding van deze vormen van geweld maken, dit door corona naar verwachting niet of in mindere mate hebben gedaan. Bovendien stellen zij dat de hulpverlening vanwege de maatregelen meer op afstand is komen te staan. Om voornoemde redenen bestaat de vrees dat huiselijk geweld en kindermishandeling zich in deze periode daardoor nog meer heeft verplaatst naar het verborgene.⁹

(Online) seksueel geweld

Ook ten aanzien van online seksueel geweld uiten meerdere instanties hun zorgen, waaronder Defence for Children-ECPAT, UNICEF, Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM) en de Kindertelefoon. Defence for Children-ECPAT zegt hierover het volgende:

“Kindermisbruikers hebben meer tijd voor grooming: via internet in contact komen met kinderen om hen uiteindelijk offline te ontmoeten, met als doel seksuele handelingen te verrichten.”¹⁰

7 Idem.

8 Idem.

9 Signalen van zorgverleners: Kuiper & Middel, NRC rapportage (14 april 2020) *Landelijke coördinatie aanpak huiselijk geweld is gewenst*; Signalen van Fier: NOS (1 april 2020) *Coronamaatregelen kunnen leiden tot toename huiselijk geweld*. Signalen van Veilig Thuis: Kristel van Teeffelen, Trouw (18 april 2020) *Als je door de coronacrisis binnen moet blijven in een huis vol geweld*; Raad voor de Kinderbescherming, *Zo werkt de RvdK nu*, ; Anne-Martijn van der Kaaden, NRC (17 april 2020) *Kind in de knel? De jeugdbeschermer helpt op afstand*.

10 <http://www.defenceforchildren.nl/actueel/nieuws/seksuele-uitbuiting/2020/coronacrisis-maakt-kinderen-extra-kwetsbaar-voor-seksuele-uitbuiting/>.

Het EOKM ziet tijdens de coronacrisis een forse toename van jongeren die afgeperst worden met een naaktfoto (*sextortion*).¹¹ ‘Cybercriminelen doen zich voor als iemand anders en verleiden jongeren online in het hebben van webcamseks. Dit soort meldingen is de afgelopen tijd zelfs verdriedubbeld’. Arda Gerkens, directeur van het EOKM: ‘Dat is eigenlijk ook niet zo gek. Die jongeren zitten maar thuis, de hormonen gieren door hun lijf. Als ze dan via het internet aan hun trekken proberen te komen, kan het mis gaan’.¹²

Ook krijgt het EOKM meer meldingen inzake online seksueel misbruik dat zich al voor de coronacrisis afgespeeld lijkt te hebben. EOKM geeft aan niet precies te weten wat hiervan de oorzaak is. Zij verwachten dat het voor een deel te maken heeft met het feit dat jongeren nu in een sociaal isolement leven, waardoor ze meer gaan piekeren. Gerkens legt dat als volgt uit: ‘Doordat jongeren nu veel binnen zitten, hebben ze meer tijd om na te denken. Ze worden ongerust: zal die ene naaktfoto die ik een half jaar geleden heb gestuurd, kunnen uitlekken? We zien dat soort piekergedachtes echt toenemen.’ Deze laatste verklaring voor de toename in meldingen kan er toe leiden dat dit niet (direct) betekent dat de facto ook het online seksueel misbruik is toegenomen. Immers kunnen de meldingen gaan over (online) seksueel misbruik dat voor de coronacrisis heeft plaatsgevonden, waardoor de meldingen een vertekend beeld kunnen geven.

EOKM geeft tot slot aan dat ze vreest dat de coronacrisis leidt tot een toename in het kijken van kinderporno.¹³ Dat deze vrees niet ongegrond is, blijkt uit een rapport van Europol. Daarin wordt geconcludeerd dat er vanwege de gevolgen van corona wereldwijd een piek is waargenomen in het delen van kinderpornografisch materiaal, ook in Nederland.¹⁴ Zo blijkt er in Nederland een stijging te zijn geweest in het delen van kinderpornografisch materiaal in de maanden maart en april.¹⁵ Of in Nederland ook andere vormen van online seksueel geweld en het vervaardigen en delen van kinderpornografie is toegenomen, wordt niet duidelijk in het rapport.

Concluderend; er worden door verschillende organisaties zorgen geuit over een mogelijke toename van (online) seksueel geweld, maar alleen voor afpersing door middel van naaktbeelden en het delen van kinderpornografie kunnen deze zorgen op basis van onderzoek worden bekrachtigd.

11 <https://ecp.nl/actueel/sinds-coronamaatregelen-flinke-stijging-in-meldingen-online-seksueel-kindermisbruik-bij-helptanted-nl/>.

12 Idem.

13 Idem.

14 Europol (2020). Europol baseert zich op cijfers die zijn verzameld door het National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC), Child Rescue Coalition, INHOPE, INSAFE and WebIQ.

15 Idem, p. 7.

WAAROM EEN ANALYSE OVER DE CHAT MET FIER

De vraag wat in Nederland het effect is van de coronacrisis op het fenomeen geweld in afhankelijkheidsrelaties laat zich niet eenvoudig beantwoorden. Het grootste probleem is dat het gaat om een onzichtbare problematiek, waar slachtoffers vaak niet zelf over rapporteren en/of aangifte van doen. Het is derhalve van belang om het vraagstuk vanuit verschillende invalshoeken te benaderen en op deze wijze te komen tot het best mogelijke, waarheidsgetrouwe beeld. Daarom is ervoor gekozen om ook expliciet te kijken of en welke effecten zijn waargenomen bij Chat met Fier tijdens de coronacrisis. Om dit inzichtelijk te maken zijn de chats tussen 1 januari en 30 april 2020 geanalyseerd.

De vraag die centraal stond tijdens de analyse is tweeledig:

- 1. Welke effecten van de coronacrisis zijn op de chat waargenomen ten aanzien van geweld in afhankelijkheidsrelaties?**
- 2. Welke mogelijke verklaringen zijn er voor deze effecten?**

Er zijn een aantal redenen waarom ervoor is gekozen om de chats te analyseren. Zo blijkt dat het aantal chats tijdens de coronacrisis met bijna 40% is toegenomen. Dit is in lijn met het aantal meldingen bij het EOKM en de Kindertelefoon¹⁶, maar ook met de internationale trend als het gaat om online seksueel geweld.

Zo blijkt dat (anonieme) hulplijnen voor slachtoffers van online seksueel geweld - verenigd onder de paraplu van INSAFE - over het algemeen een forse toename van meldingen hebben gekend tijdens- en na de uitbraak van corona.¹⁷ Opvallend is dat jongeren met name via elektronische wegen (bijvoorbeeld via een chat of whatsapp) contact zoeken met hulplijnen.

¹⁶ Europol (2020); De Kindertelefoon (2020).

¹⁷ Uit de cijfers van INSAFE blijkt dat de hulplijnen in het eerste kwartaal van 2020 het hoogste aantal hulpverzoeken hebben ontvangen in vergelijking met de voorgaande vier jaren. Zie Europol (2020).

“Teenagers in particular contacted the helplines more frequently and increasingly via electronic means instead of phone calls. It is important to note that contacts are about a range of different issues, with child sexual abuse-related matters being only one of them.”¹⁸

Naar aanleiding van de maatregelen omtrent – en angst voor - corona, is de reguliere zorg bovendien verder op afstand komen te staan in deze periode. Een mogelijkheid is dat deze zich verplaatst naar het digitale domein. Het is derhalve van belang om ook hier goed zicht op te creëren.

Tot slot kan Chat met Fier beschouwd worden als een voorname voelspriet in de samenleving als het gaat om trends en ontwikkelingen op het terrein van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Chat met Fier heeft de afgelopen twee jaar namelijk meer dan 40.000 chats verwerkt van ongeveer 20.000 unieke personen. Personen die tijdens deze gesprekken veelal voor de eerste keer vertellen over de problematiek waarmee zij worstelen (*first disclosure*).¹⁹ Personen die veelal nog bij geen andere organisatie op de radar staan of voorkomen in de officiële registraties.

¹⁸ Europol (2020).

¹⁹ Dit betreft een intern onderzoek van Fier uitgevoerd in het kader van het doorontwikkelen van de methodiek.

BEKNOPTE

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Voor dit onderzoek is een representatieve steekproef²⁰ getrokken uit het totaal aantal unieke bezoekers met een hulpvraag dat tussen 1 januari 2020 en 30 april 2020 voor het éérs Chat met Fier heeft bezocht. Bezoekers kunnen op drie manieren in beeld komen bij de hulpverleners van Chat met Fier, namelijk direct via de website van Fier, via het NOC*NSF (voetnoot 1) of via de chatfunctie van het Centrum Seksueel Geweld (voetnoot 2). In totaal zijn voor dit onderzoek de gesprekken van 1.130 van de 4.309 unieke bezoekers geanalyseerd. Na het analyseren van de gesprekken in de steekproef zijn de resultaten geëxtrapoleerd naar het totaal aantal unieke bezoekers in deze periode. Vanwege de leesbaarheid is ervoor gekozen om in dit onderzoek steeds het aantal geëxtrapoleerde bezoekers op de chat te beschrijven. Aangezien het in dit geval echter gaat om geëxtrapoleerde bezoekers, zullen de in dit rapport genoemde aantallen naar verwachting niet exact overeenkomen met de werkelijke aantallen. In [bijlage III](#) is daarom een tabel opgenomen waarin de betrouwbaarheidsintervallen zijn vermeld van de geëxtrapoleerde aantallen, zodat recht wordt gedaan aan deze onzekerheidsmarge.

Voor het coderen van de gesprekken hebben de onderzoekers gebruik gemaakt van een codeboek, waarin diverse variabelen, zoals onder meer de achtergrond van de bezoeker, de vormen van geweld en de pleger, zijn gedefinieerd. Het bleek echter niet mogelijk om in elk gesprek elke variabele te coderen. Bij de bespreking van de resultaten is er daarom voor gekozen om alleen te rapporteren over de populatie van wie de informatie bekend is. Het totaal aantal respondenten kan hierdoor per variabele verschillen. Een uitgebreide onderzoeksverantwoording en een lijst met definities van de belangrijkste variabelen die in dit onderzoek worden gehanteerd, zijn opgenomen in respectievelijk [bijlage I](#) en [bijlage II](#).

Tot slot is het van belang om in deze paragraaf aandacht te besteden aan de afbakening van de periode vóór en tijdens corona. Hoewel de *intelligente lockdown* pas op 23 maart officieel van kracht was²¹, meldden diverse media reeds eind februari dat de angst voor het coronavirus ook in Nederland toenam.²² Op 1 maart waren er in Nederland al minimaal tien bevestigde besmettingen van corona en niet lang daarna werd opgeroepen tot het zoveel mogelijk vermijden van sociale contacten.²³ Vanaf 6 maart ging Nederland vervolgens stapsgewijs formeel op slot, beginnend in Noord-Brabant.²⁴ Vanwege deze reden is er voor gekozen om in dit onderzoek de periode 1 januari 2020 tot en met 29 februari 2020 als 'voor-corona' aan te houden en de periode 1 maart 2020 tot en met 30 april als de periode 'tijdens-corona'.

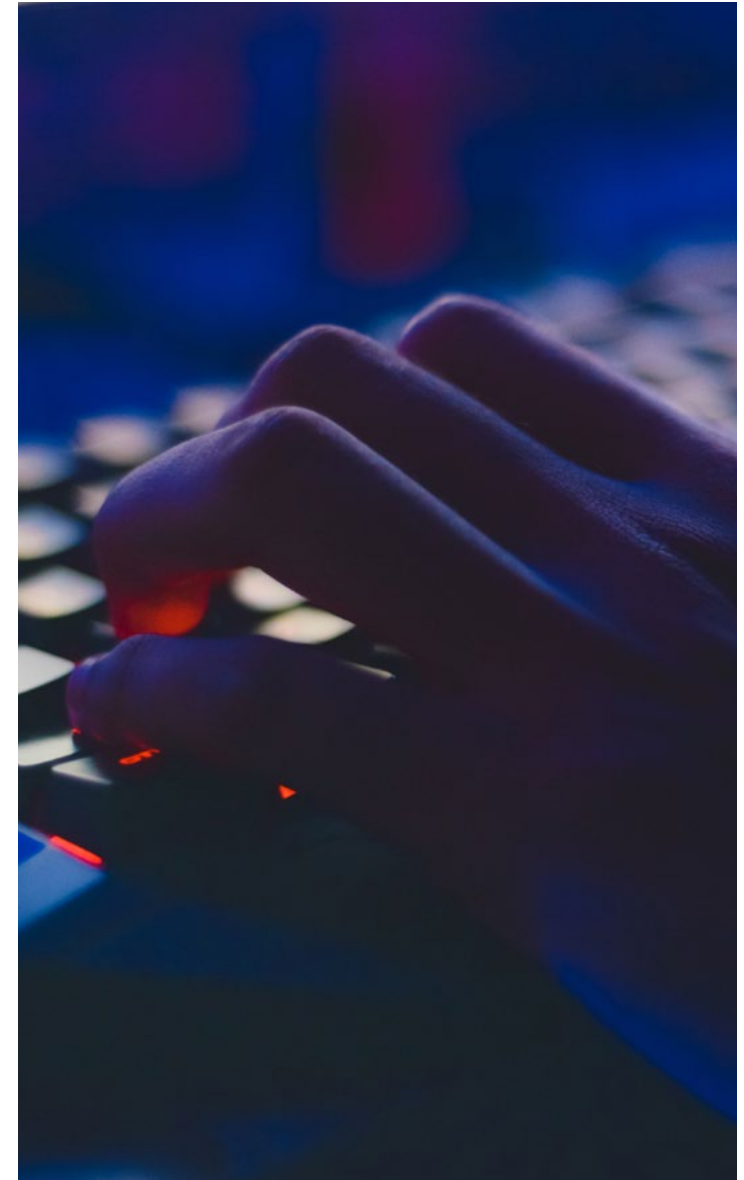
20 Hierbij werd een betrouwbaarheidsinterval van 95% en een 5% foutenmarge gehanteerd.

21 NOS (23 maart 2020) *Premier Rutte dit is een intelligente lockdown*.

22 Zie bijvoorbeeld NOS (29 februari 2020) *De angst voor het coronavirus akkoord*; NRC (28 februari 2020) *Angst voor coronavirus is ook een subjectief gevoel*, Volkskrant (28 februari 2020) *Is de angstreactie op het coronavirus niet net zo schadelijk*.

23 NOS (1 maart 2020) *Beatrixziekenhuis Gorinchem gesloten om coronavirus. Tien patiënten in NL*.

24 NOS (6 maart 2020) *RIVM wil Brabanders thuishouden en ziekenhuispersoneel testen*.

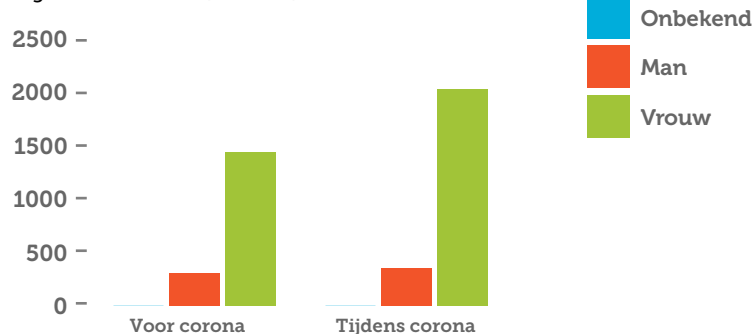
RESULTATEN

Het aantal **unieke bezoekers** met een hulpvraag op Chat met Fier is tijdens de coronacrisis ten opzichte van de periode daarvoor met **37% gestegen**, van 1.815 naar 2.494 personen.

Wat zijn de achtergrondkenmerken van de personen die op de chat komen?

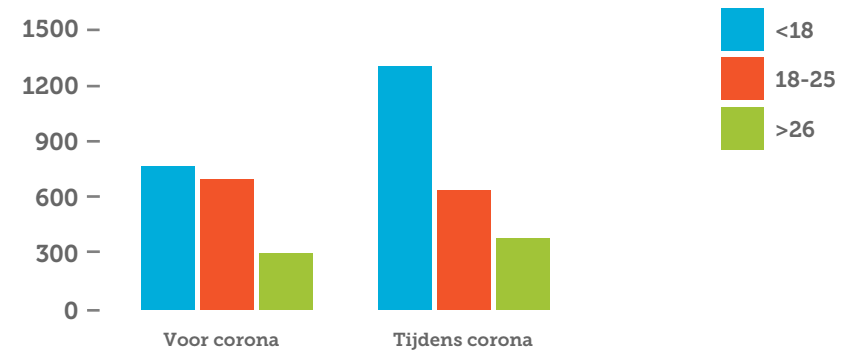
- Op de chat komen **voornamelijk meisjes en vrouwen** (83%). Hierin zit geen verschil tussen de periode voor en tijdens corona. Desalniettemin kan het aantal **jongens en mannen** (17%) dat op de chat komt hoog worden genoemd, aangezien zij meer obstakels ervaren om te spreken over slachtofferschap in afhankelijkheidsrelaties en daardoor minder vaak in beeld zijn bij de reguliere hulpverlening.²⁵
- Over de gehele periode is 83% van de bezoekers op de chat **minderjarig of adolescent** (tot en met 25 jaar). Er is tijdens corona sprake van zowel een relatieve (van 43% naar 56%) als een absolute (van 765 naar 1300) **stijging** in het aandeel minderjarigen dat op de chat komt.
- Bijna **alle personen** (ruim 90%) die op de chat komen zijn **hulpvrager**, oftewel personen die zelf slachtoffer zijn geworden van een geweldsdelict en/of een hulpvraag hebben.

Figuur 1. Geslacht (n=4.153)

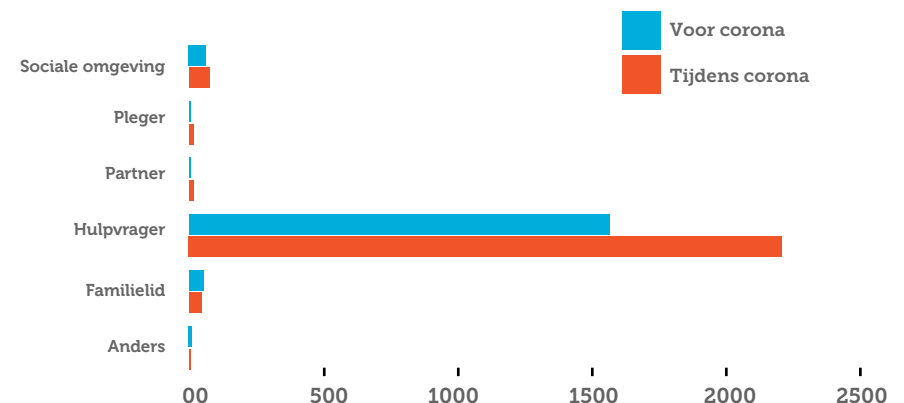

²⁵ Zie bijvoorbeeld ten aanzien van mannen die slachtoffer worden van huiselijk geweld: <https://www.huiselijkgeweld.nl/vormen/huiselijk-geweld-tegen-mannen>. En specifiek ten aanzien van jongens en mannen die slachtoffer worden van seksueel geweld: https://eenvandaag.assets.avrotros.nl/user_upload/PDF/jongens_mannen_slachtoffer.pdf.

Figuur 2. Leeftijd (n=4.080)

Figuur 3. Achtergrond (n=4.075)

Om welke geweldsdelicten gaat het en is er sprake van een toename op de chat tijdens corona?

- Tijdens corona is er een toename te zien in **bijna alle vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties**.
- De vorm van geweld die het meest stijgt, zowel absoluut als relatief, betreft **kinder-mishandeling**. Het aantal personen dat aangeeft kindermishandeling mee te maken of meegemaakt te hebben, stijgt van 470 bezoekers in de eerste twee maanden naar 851 in de laatste twee maanden van de onderzoeksperiode.²⁶ Het zijn voornamelijk **minderjarigen** die hiervoor op de chat komen.
- Ook lijkt er tijdens corona een stijgende trend te zijn ten aanzien van **hands-on seksueel geweld**, namelijk van 557 naar 728 personen.²⁷
- Andere noemenswaardige geweldsdelicten waarbij een **stijging** heeft plaatsgevonden tijdens de coronaperiode zijn **hands-off seksueel geweld** (van 27 naar 76 personen²⁸); **seksuele uitbuiting** (van 27 naar 59 personen²⁹); en **peer-to-peer geweld** (van 23 naar 64 personen³⁰).
- Tot slot is het aantal personen dat op de chat komt voor **partnergeweld** voor en tijdens corona nagenoeg gelijk gebleven (er lijkt zelfs sprake te zijn van een zeer lichte daling van 258 naar 250.³¹ Dit is opvallend, aangezien alle andere vormen van geweld in deze periode juist sterk lijken te zijn toegenomen.

26 95%-BI van kindermishandeling voor corona is 470[403, 537] en na corona 851[756, 948]. Zie voor meer informatie tabel 3. Vormen van geweld.

27 95%-BI van hands-on seksueel geweld voor corona is 557[468, 628] en na corona 728[638, 821]. Zie voor meer informatie tabel 3. Vormen van geweld.

28 95%-BI van hands-off seksueel geweld voor corona is 27[9, 45] en na corona 76[42, 112]. Zie voor meer informatie tabel 3. Vormen van geweld.

29 95%-BI van seksuele uitbuiting voor corona is 27[9, 45] en na corona 59[27, 90]. Zie voor meer informatie tabel 3. Vormen van geweld.

30 95%-BI van peer-to-peer geweld voor corona is 23[5,42] en na corona 64[32,95]. Zie voor meer informatie tabel 3. Vormen van geweld.

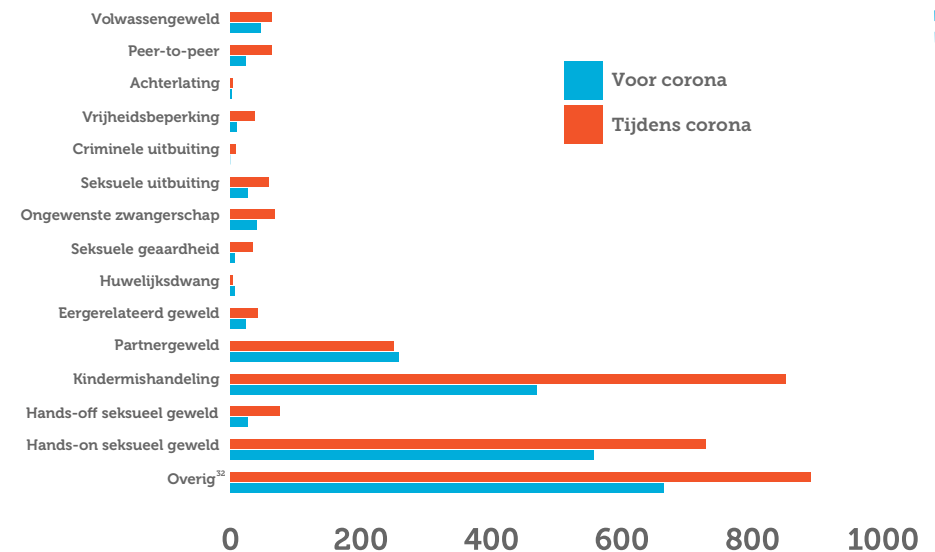
31 95%-BI van partnergeweld voor corona is 258[205, 312] en na corona 250[190, 312]. Zie voor meer informatie tabel 3. Vormen van geweld.

32 Elke vorm van slachtofferschap of hulpvraag die niet kan worden ingedeeld bij de voorgaande categorieën. Deze categorie is altijd alleen gescoord en het betreffen dus altijd unieke bezoekers. Het gaat bij deze categorie onder meer om pesten, radicalisering, rouwen/overlijden, problemen op school/studiestress, verliefdheid/relaties, vermissing en seksualiteit.

Meervoudig slachtofferschap

- De 2.554 unieke bezoekers die aangaven geweld te hebben meegemaakt, hebben in totaal over **3.790 gevallen van slachtofferschap** gechat. 22,2% van de unieke bezoekers gaf aan van twee of meer vormen van geweld tegelijkertijd slachtoffer te zijn (geworden).
- In totaal hadden 1.553 unieke bezoekers een hulpvraag die geen betrekking had op een geweldsituatie.

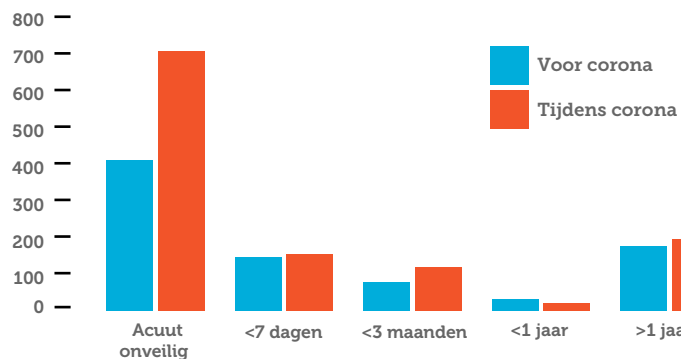
Figuur 4. Vormen van geweld uitgesplit voor en tijdens corona (n=4.107)

Wat is daarnaast bekend over het geweldsdelict en de veiligheid van de hulpvrager?

- Ruim **de helft** van de personen (55%) die op de chat komt en geweld heeft meegemaakt, bevindt zich in een **acuut onveilige situatie** (personen die zich op het moment van chatten in een onveilige situatie bevinden). Deze groep is tijdens corona bovendien fors toegenomen, namelijk van 409 naar 703 personen.³³
- De grootste groep slachtoffers die geweld heeft meegemaakt, heeft dit ofwel **kortstondig**³⁴ (646 personen) ofwel **langdurig**³⁵ (495 personen) meegemaakt.³⁶
- Van de bezoekers van wie bekend is hoelang zij zich al in een acut onveilige situatie bevinden, bevindt 64% (n=139) zich al langer dan een jaar in de geweldssituatie. Het betreft in dit geval **structureel geweld**. Bovendien is deze groep tijdens corona gestegen van 29 naar 60 personen.
- Wanneer de persoon die op de chat komt een **pleger** noemt, betreft het in de meeste gevallen **een familielid** (48%), gevolgd door **iemand uit de sociale omgeving** (27%) of een **partner** (21%)

Figuur 5. Hoe lang geleden speelde het geweld zich af (n=2.024)

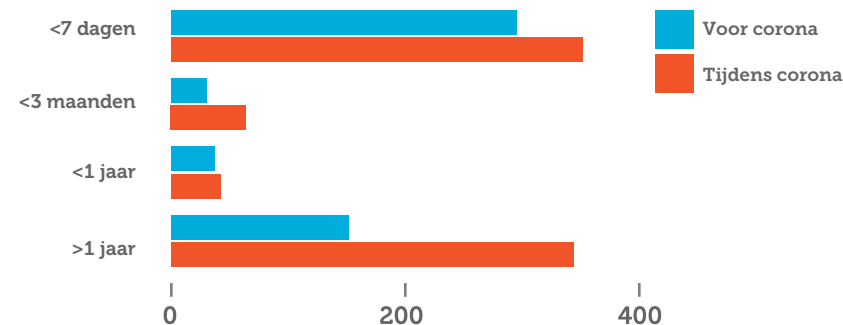
33 95%-BI van acut onveilige situatie voor corona is 409[345, 473] en na corona 703[612, 793]. Zie voor meer informatie tabel 1. Hoe lang geleden speelde het geweld zich af.

34 Geweld houdt minder dan 7 dagen aan. Zie ook figuur 6.

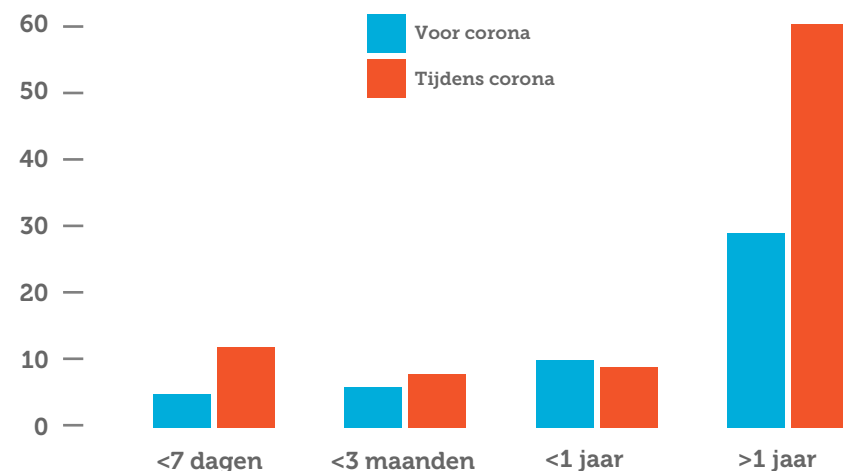
35 Geweld houdt al langer dan een jaar aan. Zie ook figuur 6.

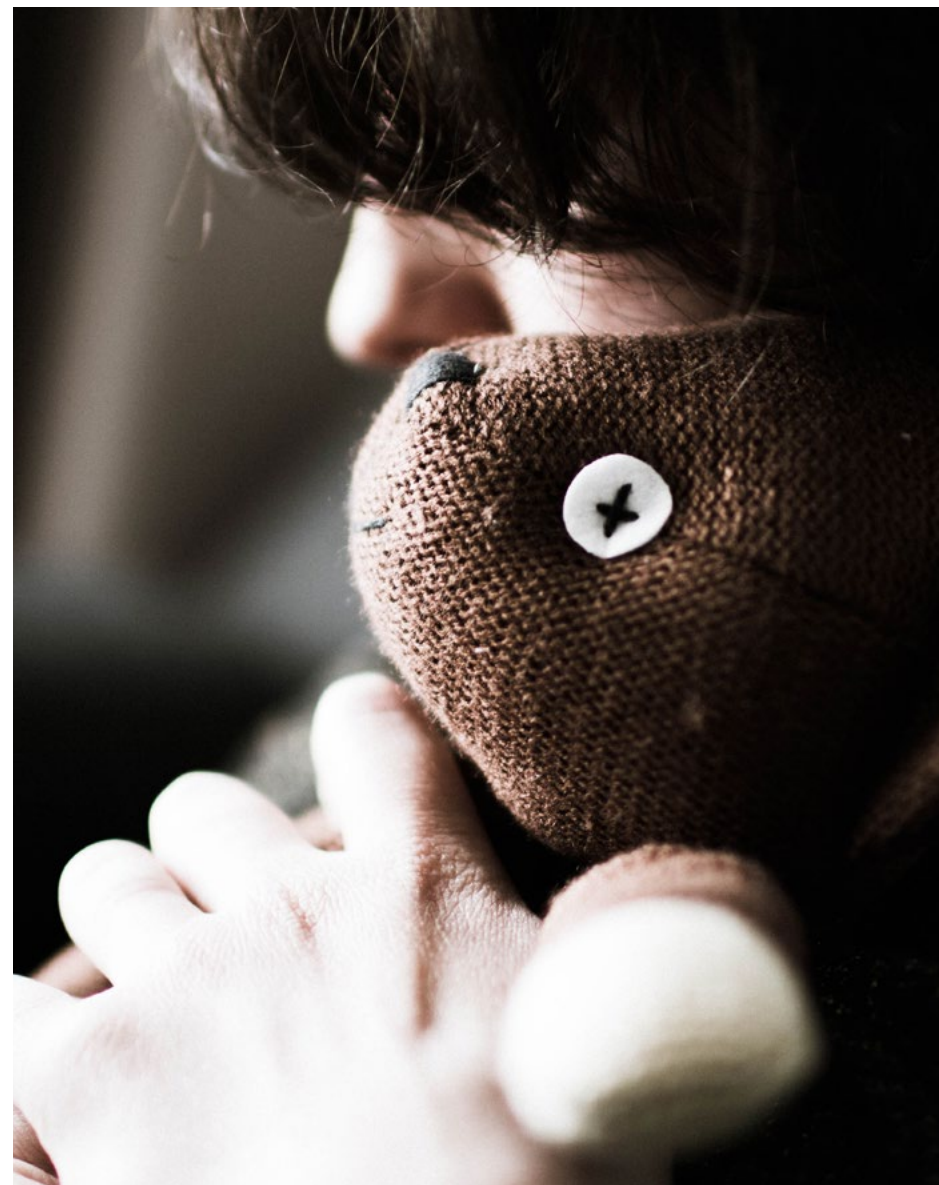
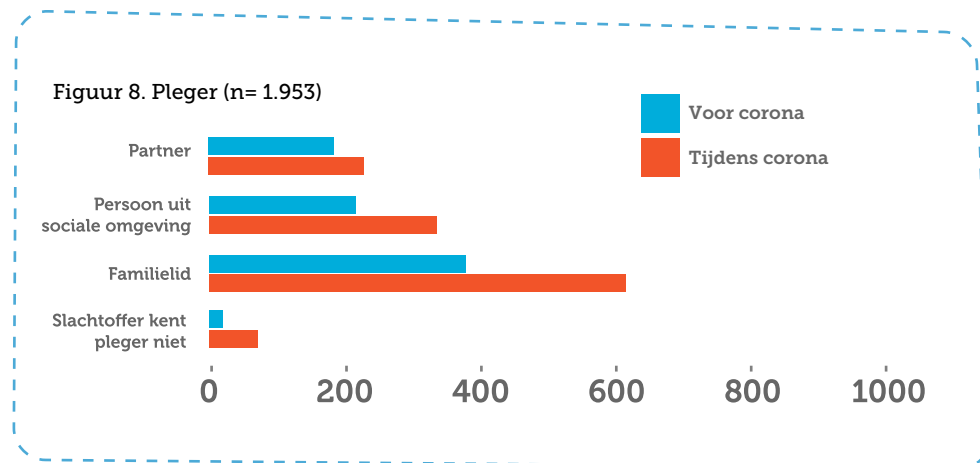
36 95%-BI van kortstondig geweld is voor corona 295[239, 352] en na corona 351[281, 422]. 95%-BI van langdurig geweld is voor corona 151[109, 193] en na corona 344[273, 413]. Zie voor meer informatie tabel 1. Hoe lang geleden speelde het geweld zich af.

Figuur 6. Duur van het geweld (n=1.313)

Figuur 7. Acut onveilige situaties afgezet tegen duur van het geweld (n=139)

CASUSSEN

Dochter in de knel

In februari komt een veertienjarig meisje op de chat en vertelt dat haar vader haar pijn doet. Het gebeurt vaak. Bijna dagelijks. Hij doet het vooral wanneer hij boos is, of stress heeft. Dan slaat hij haar, of snijdt haar met een scherp voorwerp in haar lichaam, zo vertelt ze. Waarom hij dit doet weet ze niet, maar het is allemaal begonnen vlak nadat haar moeder overleed. Ze heeft ook nog een jonger broertje dat thuis woont, maar die wordt geen pijn gedaan, denkt ze. Het meisje wil graag dat het stopt, maar is bang om tegen iemand te vertellen wat zich thuis afspeelt. Ze is bang voor wat er dan met haar vader gebeurt.

Chantage met naaktbeelden

Een negentienjarige vrouw vertelt in maart dat haar vriend een video in zijn bezit heeft waarop haar borsten zijn te zien. Ze heeft deze video al enige tijd geleden gestuurd, maar afgelopen week zei haar vriend plotseling dat hij de video op het internet zal plaatsen als zij geen seks met hem heeft. Ze is hier nu erg bezorgd over en weet niet goed wat ze moet doen.

Ook jongens en mannen komen voor online seksueel geweld op de chat. Zo komt in februari een jongeman van midden twintig op de chat die zegt dat hij via sociale media wordt gechantageerd. Een onbekende man zegt naaktbeelden van hem te hebben, en deze beelden naar zijn vrienden te sturen als hij hem geen geld betaalt. Volgens het slachtoffer zijn ook al enkele foto's verstuurd naar iemand in zijn vriendenlijst op Facebook. De medewerker van de chat draagt de bezoeker over aan Help Wanted. Zij pakken het verder op.

Loskomen van een loverboy

In april komt er een zestienjarig meisje op de chat. Aanvankelijk vertelt ze vooral dat ze ontevreden is over haar huidige relatie. Waar haar vriend in het begin van de relatie heel lief voor haar was, lijkt hij te zijn veranderd. Hij doet haar steeds vaker pijn. Ook neemt hij haar sinds kort mee naar feestjes waar vrienden van hem zijn. In het begin werd ze onder druk gezet om ook eens met een van zijn vrienden te zoenen, maar al snel moet ze ook andere dingen doen. Zo gaat het telkens een stapje verder, tot ze ook seks met hen moet hebben. Later komt ze erachter dat haar vriend ook geld krijgt van de jongens met wie zij seks moet hebben. Als ze het niet doet, wordt haar vriend erg agressief. Ze ondergaat het daarom en neemt alcohol of drugs om er zo weinig mogelijk van mee te krijgen. Ook is haar vriend na deze feestjes vaak weer erg lief voor haar. Ze geeft aan van hem te houden. Toch wil ze dat het stopt, maar ze weet niet goed hoe. Naar de politie wil en durft ze niet. Ze komt meerdere keren op de chat om samen met een hulpverlener te bezien hoe de situatie van uitbuiting gestopt kan worden.

WAT ZEGT DIT ONDERZOEK?

De coronacrisis heeft meerdere effecten gehad op de samenleving. Kleinere en grotere. Dat geldt ook op het terrein van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Uit dit onderzoek blijkt dat er tijdens corona een stijging is van bijna 40% in het aantal unieke bezoekers dat op Chat met Fier komt. Daarnaast is een aantal vormen van geweld toegenomen, zoals kindermishandeling en seksuele uitbuiting. De vraag is: wat zeggen deze resultaten en hoe dienen deze geïnterpreteerd te worden? Hier wordt in deze paragraaf nader op ingegaan.

Toename van personen die op de chat komen

Het aantal personen dat op de chat komt sinds corona zijn intrede deed in Nederland is gestegen met 37%. Van 1.815 personen in januari-februari naar 2.494 personen in maart-april 2020. Dit betreft met name meisjes en vrouwen tussen de 12 en 25 jaar. Wat opvalt is dat het aantal minderjarigen op de chat zowel absoluut als relatief stijgt tijdens de coronaperiode, van 43% naar 56% van de totale populatie. Tot slot meldt vooral de groep zich op de chat die zelf geweld heeft meegemaakt en/of een hulpvraag voor zichzelf heeft. Slechts 10% van de bezoekers betreft een persoon die zich zorgen maakt om, of om hulp vraagt voor, een ander. Chat met Fier lijkt hiermee een andere doelgroep te bedienen dan bijvoorbeeld Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming, waarbij vooral personen uit de sociale omgeving van het slachtoffer een melding maken.³⁷

Kindermishandeling

Uit het onderzoek blijkt dat er meer personen op de chat komen die te maken hebben (gehad) met kindermishandeling, seksuele uitbuiting en peer-to-peer geweld. Met name het aantal bezoekers dat melding maakt van kindermishandeling kent een forse stijging, van 470 naar 851 personen. Dat is bijna een verdubbeling. Het gaat hier voornamelijk om minderjarigen die op de chat komen. Van deze minderjarigen bevindt ongeveer de helft zich in een acuut onveilige situatie. Een toe- of afname van slachtoffers op Chat met Fier betekent echter niet automatisch dat deze vorm van geweld ook in de samenleving is toegenomen tijdens corona. Het is desalniettemin opvallend dat van alle vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties, met name kindermishandeling zo fors is gestegen.

Wanneer de cijfers van Veilig Thuis en de politie naast de resultaten van Chat met Fier worden gelegd, blijkt dat het aantal slachtoffers van kindermishandeling bij eerstgenoemde organisa-

ties niet is gestegen tijdens corona. Een verklaring voor het verschil kan zijn dat Veilig Thuis en de politie meer meldingen krijgen van derden, oftewel bezorgde personen en professionals rondom het gezin waar kindermishandeling plaatsvindt, maar niet zozeer van slachtoffers zelf.³⁸ Het is juist de laatstgenoemde groep die de weg naar Chat met Fier weet te vinden, terwijl de eerstgenoemde groep door corona meer op afstand is komen te staan. Dat kan betekenen dat vanwege de coronamaatregelen de personen rondom het gezin minder signalen hebben opgepikt en minder hebben gemeld bij Veilig Thuis en de politie, terwijl minderjarigen ook tijdens corona kwamen en/of bleven praten op Chat met Fier. Sterker nog, hier hadden ze zelfs wellicht meer tijd voor en behoefte aan.

Een andere verklaring voor het verschil kan zijn dat de reguliere hulplijnen meer op afstand zijn komen te staan vanwege corona, waardoor hulpvragers in plaats van hun situatie te bespreken met een docent of huisarts, dit gedeeld hebben op de chat. De stijging op de chat zou in dat geval (deels) verklaard kunnen worden door het feit dat Chat met Fier tijdens corona een van de weinige mogelijkheden was voor hulpvragers om veilig, en vanuit huis, te praten over wat ze meemaken. Meer onderzoek moet uitwijzen welke van deze mogelijke verklaringen hebben geleid tot een toename van het aantal personen dat op de chat kwam om te praten over kindermishandeling.

Seksueel geweld

Uit de resultaten blijkt tevens dat er een stijging is van het aantal personen op de chat dat te maken heeft gehad met seksueel geweld, waaronder seksuele uitbuiting. Het gaat bij hands-off seksueel geweld om bijna een verdriedubbeling (van 27 naar 76 personen) en bij seksuele uitbuiting om meer dan een verdubbeling (van 27 naar 59). Bij hands-off seksueel geweld betreft het met name online seksueel geweld, zoals *sextortion* of het ongewenst verspreiden van naaktfoto's- en filmpjes. De stijging van hands-off seksueel geweld ligt ook in lijn met de zorgen die zijn geuit door Defence for Children en sluit aan op de bevindingen van het EOKM en Europol. Evenals laatstgenoemde organisaties concluderen, is het feit dat jongeren zich tijdens corona vaker online begeven en seksueel experimenteren een mogelijke verklaring voor deze toename.

Wat op het terrein van seksueel geweld het meest opvalt, is de toename van het aantal personen dat hulp zoekt omtrent seksuele uitbuiting. Vanwege het feit dat eenieder thuis moest blijven, en

³⁷ Voor meer informatie over de achtergrond van de meldingen bij Veilig Thuis: <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/07/adviesvrager-en-melder-veilig-thuis-1e-halfjaar-2019>.

³⁸ Idem; Middel et al. 2019.

het specifiek sekswerkers³⁹ was verboden om hun beroep uit te oefenen⁴⁰, lag het in de lijn der verwachting dat óók seksuele uitbuiting tijdens corona zou afnemen. Wat de precieze redenen is voor de stijging op de chat moet nader onderzoek uitwijzen.

Het aantal bezoekers dat slachtoffer is van hands-on seksueel geweld is ook toegenomen tijdens corona, van 557 naar 728 personen. Het gaat hier zowel om seksueel geweld ten aanzien van volwassenen als kinderen. Deze stijging komt overeen met de stijging op het terrein van kindermishandeling. Ook in dit geval komen de cijfers niet overeen met bijvoorbeeld de bevindingen van Veilig Thuis, de politie en Centrum Seksueel Geweld, waaruit bleek dat er geen toename zichtbaar was tijdens corona. Ook voor dit verschil geldt dat dit mogelijk voortkomt uit het feit dat de reguliere hulpverlening tijdens corona op meer afstand is komen te staan én dat op Chat met Fier voornamelijk slachtoffers zelf komen in tegenstelling tot andere hulplijnen waar vaak personen uit de omgeving van het slachtoffer melden en/of om advies vragen.

Partnergeweld

Tot slot laten de cijfers zien dat er relatief minder personen op de chat zijn gekomen om te praten over partnergeweld. Dit terwijl door verschillende experts ook op dit punt is gewaarschuwd voor een eventuele stijging tijdens corona. Eén mogelijke verklaring hiervoor is dat er simpelweg minder partnergeweld heeft plaatsgevonden in deze periode. Dit beeld sluit deels aan bij de conclusies van het Verwey-Jonker Instituut.⁴¹ Een andere mogelijke verklaring is dat slachtoffers van partnergeweld tijdens corona en de *intelligente lockdown* nauwellettender zijn gecontroleerd door hun agressor. Dit kan ertoe geleid hebben dat slachtoffers minder mogelijkheden hebben gezien om hulp te vragen bij Veilig Thuis, politie of op de chat. Het is daarom interessant om de ontwikkelingen bij politie, Veilig Thuis en ook Chat met Fier te blijven volgen nu de maatregelen worden versoepeld.

Meer slachtoffers in een acuut onveilige situatie

Uit dit onderzoek blijkt dat ruim de helft van de bezoekers die geweld heeft meegemaakt aangaf zich te bevinden in een acuut onveilige situatie en dat deze groep bovendien fors is toegenomen tijdens corona, namelijk van 409 naar 703 personen. Dit betekent dat tijdens corona meer personen op de chat gekomen zijn die zich in een actuele geweldssituatie bevinden. Ook

hier geldt dat niet uitgesloten kan worden dat er tijdens corona ook daadwerkelijk meer personen slachtoffer zijn geworden van geweld. Tegelijkertijd kan het ook hier zo zijn dat meer personen zich tot Chat met Fier hebben gewend omdat de reguliere hulplijnen meer op afstand kwamen te staan door de *intelligente lockdown*. In dit geval zouden de maatregelen en beperkingen ertoe hebben geleid dat meer personen ervoor kiezen om op een digitale wijze te praten over hun ervaringen en te vragen om hulp. Meer onderzoek is nodig om hier uitsluitel over te geven.

Een opvallend gegeven is dat de meeste personen die op de chat komen en geweld hebben meegemaakt dit ofwel kortstondig (minder dan 7 dagen) ofwel langdurig meegemaakt hebben (meer dan een jaar). Als dieper wordt ingegaan op deze cijfers, blijkt dat tijdens corona vooral een toename is gezien van personen die zich ten tijde van het chatten bevinden in een onveilige situatie en te maken hebben met langdurig geweld. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om kindermishandeling, partnergeweld of seksueel misbruik. Waar de verwachting was dat personen op de chat zouden komen bij wie het geweld is ontstaan tijdens corona, gaat het vaker om personen die al (ver) voor corona te maken hebben met een vorm van geweld in een afhankelijkheidsrelatie en tijdens corona hierover komen praten op de chat. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het geweld tijdens corona is geïntensiveerd. Een andere mogelijke verklaring voor deze toename is in lijn met hetgeen EOKM naar voren brengt, namelijk dat corona ertoe heeft geleid dat de situatie van thuisisolatie leidt tot meer stress en piekmomenten. Waar voorheen afleiding gezocht kon worden in de omgeving en/of vervelende ervaringen konden worden gedeeld, heeft de isolatie ertoe geleid dat dit niet meer mogelijk was. Dit met het gevolg dat meer mensen in een onveilige situatie zich hebben gemeld op de chat. Simpelweg, omdat dit een van de weinige mogelijkheden was.

Als tot slot wordt gekeken naar de pleger, blijkt deze in bijna alle gevallen een directe bekende van het slachtoffer te zijn. Slechts in 4% gaf het slachtoffer aan de pleger niet te kennen. Plegers bevinden zich voornamelijk in de familiekring. Dat is in lijn met de vormen van geweld waar het meest over gesproken is, te weten kindermishandeling, seksueel geweld en partnergeweld en komt overeen met eerder onderzoek.⁴²

39 Mensenhandel is niet gelijk aan sekswerk. De branche van sekswerk is evenwel een branche waarin slachtoffers worden uitgebuit. Zie ook <https://www.nationaalrapporteur.nl/Publicaties/prostitutie-en-mensenhandel/prostitutie-en-mensenhandel.aspx>.

40 <https://nos.nl/collectie/13824/artikel/2328101-dit-zijn-de-nieuwe-maatregelen-van-het-kabinet>.

41 Zie de inleiding.

42 Zie voor meer informatie <https://www.nationaalrapporteur.nl/publicaties/op-goede-grond/>.

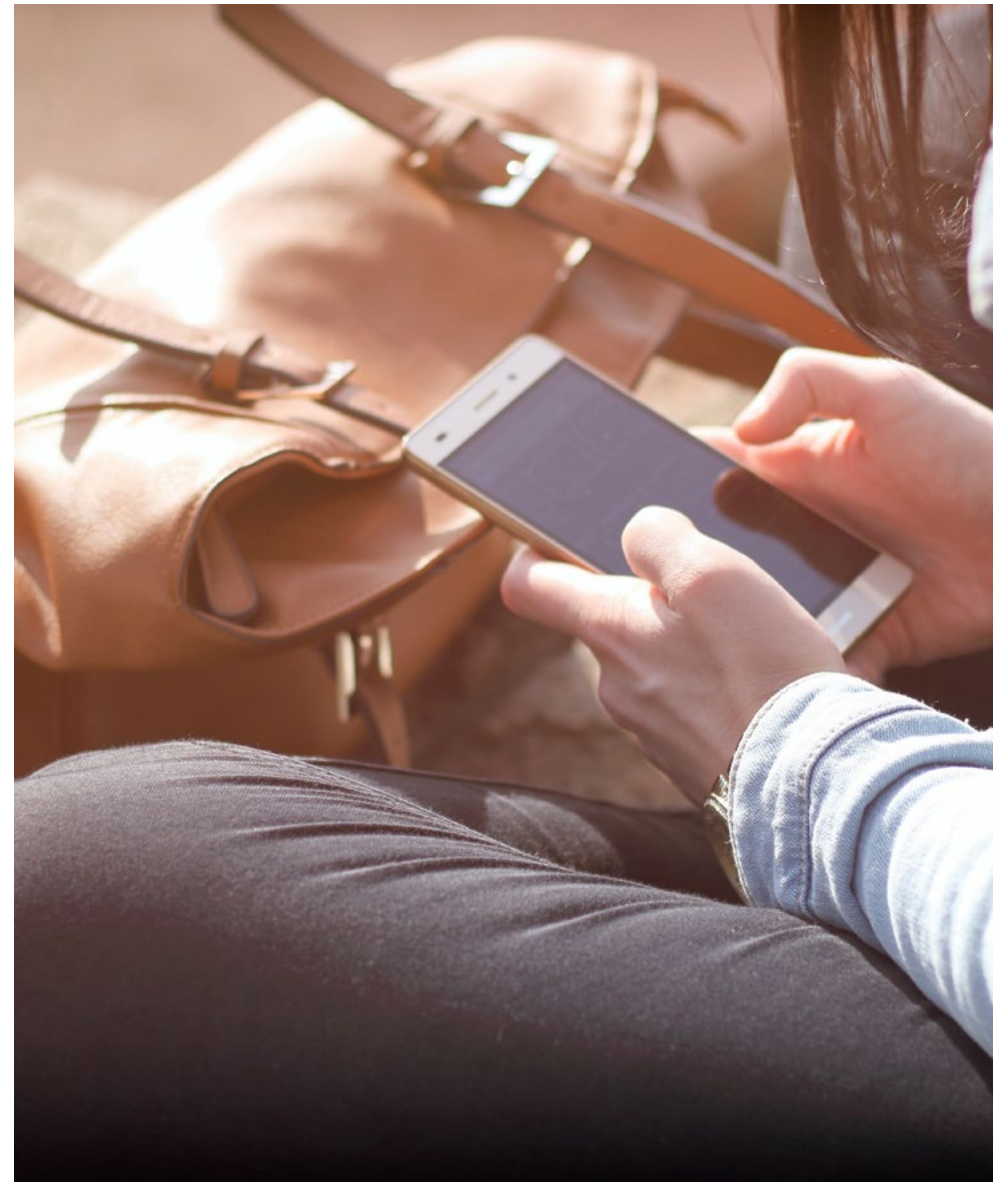
Chat als *first responder* voor de onzichtbare groep

Corona heeft geleid tot diverse ingrijpende maatregelen die gevat zijn onder de naam *intelligente lockdown*. Maatregelen waardoor ook slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties meer geïsoleerd werden en hulp op afstand kwam te staan. De resultaten in dit onderzoek tonen meer dan ooit het belang aan van digitale hulpverlening. Een chatfunctie die werkt met zorgprofessionals, los van overheidsinstanties, zoals Veilig Thuis, en/of opsporingsorganisaties, waardoor de functie laagdrempelig is. Eén die zich bovendien direct richt op slachtoffers zelf in tegenstelling tot op hun omgeving, en waar slachtoffers van allerlei vormen van geweldsproblematiek zich al dan niet anoniem kunnen en durven melden.

De resultaten onderstrepen andermaal de noodzaak van een dergelijke, landelijke functie. Het beeld dat ontstaat uit dit onderzoek is in lijn met eerder onderzoek naar de bezoekers van Chat met Fier, waaruit is gebleken dat de grootste groep hulpvragers voor de eerste keer vertelt over hun geweldservaring en/of trauma (*first disclosure*) en dat de chat derhalve een belangrijke *first responder*-functie heeft.⁴³ Oftewel, hulpverleners van Chat met Fier zijn de eerste die reageren. Zij hebben daarom een belangrijke rol in het luisteren, opbouwen van vertrouwen, adviseren en doorverwijzen. Chat met Fier werkt daarin samen met diverse organisaties op landelijk en lokaal niveau, waaronder het Centrum Seksueel Geweld, NOC*NSF, EOKM, Veilig Thuis en de Kindertelefoon.

Tot slot heeft de chat de functie van voelspriet in de samenleving doordat de professionals achter de chat dag-in, dag-uit in contact zijn met de groep slachtoffers die normaliter veelal onzichtbaar blijft. Deze professionals houden een vinger aan de pols ten aanzien van wat speelt in de samenleving en zijn belangrijk in het zichtbaar maken van trends en ontwikkelingen op het domein van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Een maatschappelijke functie die tijdens en na de coronacrisis van grote meerwaarde is en moet zijn in het vormen van een effectieve aanpak.

⁴³ Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van het project 'spreek je uit' met het doel de methodiek die gehanteerd wordt door de chatmedewerkers verder aan te scherpen. Dit project loopt nog en het onderzoek is (nog) niet openbaar gemaakt.

GEBRUIKTE BRONNEN

Rapporten

- **Europol (2020).** *Exploiting isolation: offenders and victims of online child sexual abuse during the covid-19 pandemic.* Geraadpleegd via <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/exploiting-isolation-offenders-and-victims-of-online-child-sexual-abuse-during-covid-19-pandemic>.
- **De Kindertelefoon (2020).** *Wat Kinderen bezighoudt in Coronatijd Hand-out periode 16 maart t/m 12 april.*
- **Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2016).** *Prostitutie en mensenhandel.* Den Haag: BNRM.
- **Middel, F., Grietens, H., López López, M., Knorth, E.J., Bouma H. (2019).** *Hestia research project: resultaten van de dossierstudie.* Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.

Nieuwsberichten

NOS

- www.nos.nl/nieuwsuur/artikel/2325127-de-uitzending-van-29-februari-de-angst-voor-het-coronavirus-akkoord-tussen-vs-en-taliban.html
- www.nos.nl/video/2329109-coronamaatregelen-kunnen-leiden-tot-toename-huiselijk-geweld.html
- www.nos.nl/artikel/2325309-beatrixziekenhuis-gorinchem-gesloten-om-coronavirus-tien-patienten-in-nl.html
- www.nos.nl/artikel/2326094-rivm-wil-brabanders-thuishouden-en-ziekenhuispersoneel-testen.html
- www.nos.nl/video/2328097-premier-rutte-dit-is-een-intelligente-lockdown.html
- www.nos.nl/collectie/13824/artikel/2328101-dit-zijn-de-nieuwe-maatregelen-van-het-kabinet
- www.nos.nl/video/2329109-coronamaatregelen-kunnen-leiden-tot-toename-huiselijk-geweld.html
- www.nos.nl/nieuwsuur/artikel/2329261-zorgen-over-huiselijk-geweld-wat-speelt-er-zich-af-achterde-voorkeur.html

Trouw

- www.trouw.nl/zorg/als-je-door-de-coronacrisis-binnen-moet-blijven-in-eehuis-vol-geweld~b2448231/

NRC

- www.nrc.nl/nieuws/2020/02/20/angst-voor-het-corona-virus-is-ook-een-subjectief-gevoel-a3990903
- www.nrc.nl/nieuws/2020/04/14/landelijke-coördinatie-aanpak-huiselijk-geweld-is-gewenst-a3996770
- www.nrc.nl/nieuws/2020/04/17/kind-in-de-knel-de-jeugdbeschermer-helpt-op-afstand-a3997081
- <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/04/20/corona-in-nederland-eeen-overzicht-van-de-maatregelen-a3995447>

Volkscrant

- <https://www.volkscrant.nl/columns-opinie/is-de-angstreactie-op-het-coronavirus-niet-net-zo-schadelijk-bc171078/>

Websites

- www.centrumseksueelgeweld.nl/minder-date-rape-mogelijk-meer-misbruik-thuis-en-onlinedoor-covid-19/
- www.defenceforchildren.nl/actueel/nieuws/seksuele-uitbuiting/2020/coronacrisis-maakt-kinderen-extra-kwetsbaar-voor-seksuele-uitbuiting/
- www.ecp.nl/actueel/sinds-coronamaatregelen-flinke-stijging-in-meldingen-online-seksueel-kindermisbruik-bij-helppwanted-nl/
- www.ggdghorkennisnet.nl/nieuws/14217-landelijk-beeld-corona-quarantaine-leidt-voor-alsnog-niet-tot-meer-adviesvragen-en-meldingen-bij-veilig-thuis
- www.huiselijkgeweld.nl/actueel/nieuws/2020/05/29/ook-tijdens-coronacrisis-ernstig-geweld-bij-kwetsbare-gezinnen
- www.kinderbescherming.nl/actueel/nieuws/2020/03/20/juist-nu-extra-aandacht-voor-kwetsbare-kinderen
- www.kinderbescherming.nl/over-ons/werken-bij-de-raad-voor-dekinderbescherming/hoe-werkt-de-rvdk-nu
- www.om.nl/actueel/nieuws/2020/04/17/grote-zorgen-over-huiselijk-geweld-tijdens-coronacrisis-%E2%80%9Chet-zicht-vertroebelt%E2%80%9D
- www.politie.nl/nieuws/2020/maart/24/corona-beinvloedt-werkaanbod-politie.html
- www.rivm.nl/sites/default/files/2018-11/Copy%20of%20Excel_document_voor_het_berekenen_van_95_BI%20-%20TvdK.xlsx
- <https://www.huiselijkgeweld.nl/vormen/huiselijk-geweld-tegen-mannen>
- https://eenvandaag.assets.avrotros.nl/user_upload/PDF/jongens_mannen_slachtoffer.pdf
- <https://www.nationaalrapporteur.nl/publicaties/op-goede-grond/>

BIJLAGE 1.

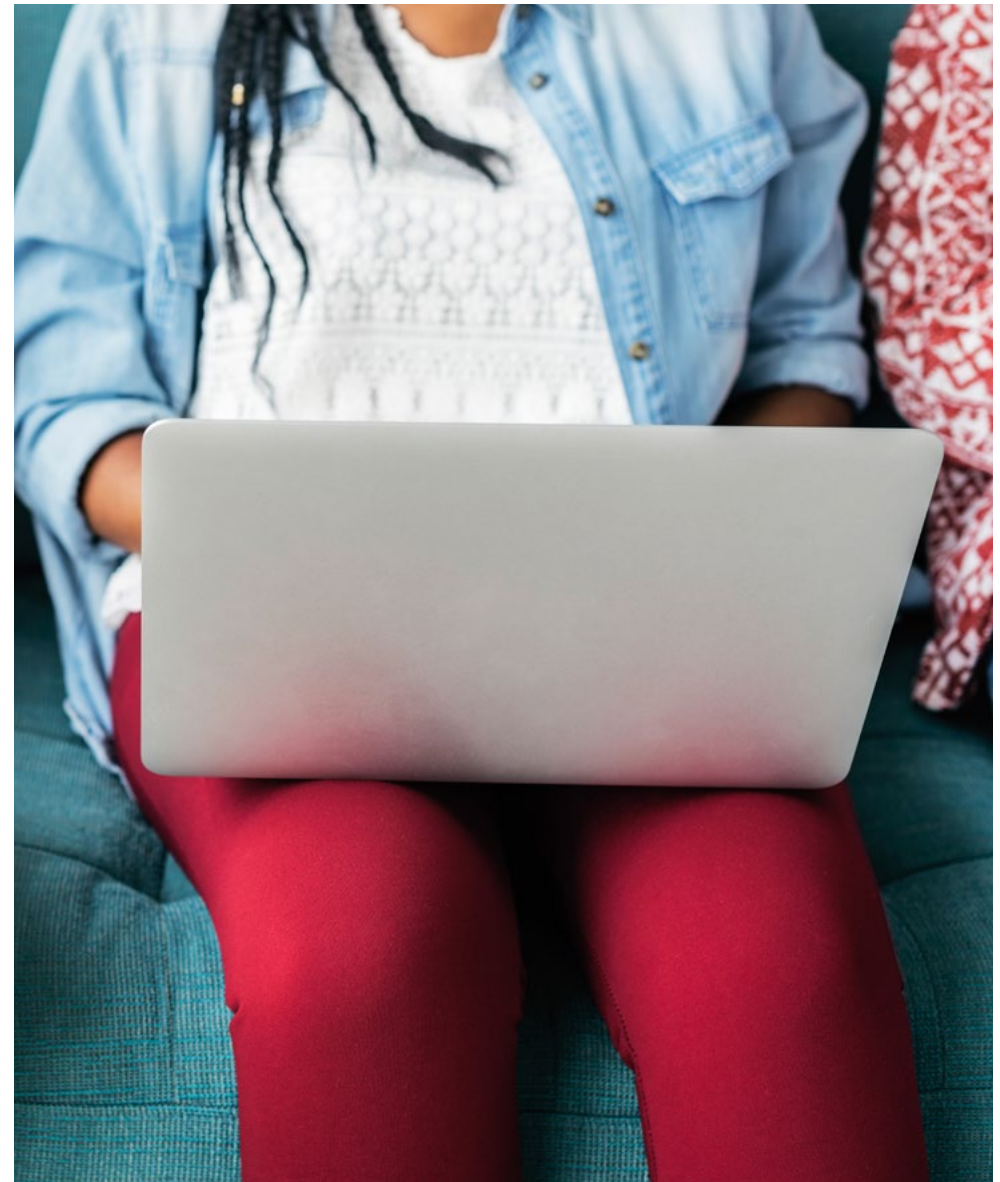
ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Voor dit onderzoek is per maand een steekproef getrokken uit het totaal aantal unieke bezoekers dat in januari (N=832), februari (N=983), maart (N=1239) en april (N=1255) voor het éérs op Chat met Fier kwam met een hulpvraag.⁴⁴ In totaal zijn vier steekproeven getrokken met een omvang van 264 (januari), 277 (februari), 294 (maart) en 295 (april) bezoekers. Hierbij werd een betrouwbaarheidsinterval van 95% gehanteerd en een 5% foutenmarge.

De gesprekken die de bezoekers hebben gevoerd zijn vervolgens door drie onderzoekers geanalyseerd en gekwantificeerd. Hierbij is op negen vooraf bepaalde variabelen gecodeerd, zoals onder andere het geslacht, de leeftijd, de vorm van geweld en de pleger. De onderzoekers maakten hierbij gebruik van een codeboek. In het geval dat er twijfel bestond over het al dan niet coderen van een variabele werd hierover tussen de onderzoekers overleg gepleegd. In het geval dat een bezoeker over meerdere, verschillende geweldssituaties chatte, is alleen uitgebreid gerapporteerd over de meest recente vorm(en) van geweld. De gevoerde chatgesprekken liepen zeer uiteen voor wat betreft de hoeveelheid informatie die zij bevatten. Een deel van bezoekers kwam slechts éénmalig op de chat, terwijl er ook bezoekers waren die tientallen keren terugkwamen. Het bleek daarom niet mogelijk om in elk gesprek altijd elke variabele te coderen. Vanwege de leesbaarheid is bij de bespreking van de resultaten daarom telkens alleen gerapporteerd over de populatie van wie de informatie bekend is. Hierdoor kan het aantal unieke bezoekers per variabele verschillen.

Na het coderen van de gesprekken zijn de resultaten uit de steekproef geëxtrapoleerd naar het totaal aantal unieke bezoekers van die maand. Omwille van de leesbaarheid is ervoor gekozen om bij het bespreken van de resultaten telkens te rapporteren over het aantal geëxtrapoleerde bezoekers op de chat. Aangezien het hier echter gaat om geëxtrapoleerde aantallen op basis van een steekproef, zullen de beschreven aantallen waarschijnlijk niet exact overeenkomen met de aantallen zoals deze daadwerkelijk in de populatie voorkomen. Het is daarom van belang om bij het rapporteren over deze aantallen deze kanttekening te plaatsen. Wanneer over de geëxtrapoleerde aantallen wordt rapporteert, zal bovendien altijd in de voetnoot het betrouwbaarheidsinterval genoemd worden.

⁴⁴ Chatgesprekken die korter dan vijf minuten duurden óf die door de hulplener zijn bestempeld als niet-serieuze gesprekken zijn buiten deze analyse gelaten.

BIJLAGE 2. DEFINITIES

Achtergrond chatter

Hulpvrager

Een persoon die op de chat komt vanwege een hulpvraag die direct op deze persoon betrekking heeft. Ingeval van een geweldsituatie, betreft dit dus een persoon die direct zelf slachtoffer is geworden van dit geweld.

Pleger

Familielid

Dit betreft elke genoemde pleger die familie is van het slachtoffer, behalve wanneer dit de (ex-) partner is. Vader, moeder, broers, zussen, ooms en tantes, e.d. vallen allemaal onder deze categorie.

(Ex-)partner

Dit betreft elke genoemde pleger die in een romantische relatie is, of is geweest, met het slachtoffer.

Sociale omgeving

Dit betreft elke genoemde pleger die direct onderdeel uitmaakt van de sociale omgeving van het slachtoffer, maar geen familielid of (ex-)partner is. Hierbij kan gedacht worden aan vrienden, kennissen, docenten, buurtgenoten, e.d.

Slachtoffer weet niet wie de dader is

Dit betreft plegers waarvan het slachtoffer expliciet aangeeft dat hij of zij de pleger niet kent. Het gaat in dit geval bijvoorbeeld om 'de dader in de bosjes'.

Vormen van geweld

Hands-on seksueel geweld

Bij hands-on seksueel geweld is er sprake van elke vorm van ongewenst fysiek seksueel contact tussen slachtoffer en pleger. Voorbeelden hiervan zijn aanranding en verkrachting.

Hands-off seksueel geweld

Bij hands-off seksueel geweld is er sprake van elke vorm van ongewenst niet-fysiek seksueel contact tussen slachtoffer en pleger. Voorbeelden zijn (gedwongen) webcamseks, grooming, ongewilde sexting en sextortion, maar óók het tonen of verrichten van seksuele handelingen tegen de wil in, of het tonen van pornografie aan een persoon onder de zestien.

Seksuele uitbuiting

Van seksuele uitbuiting is sprake wanneer een persoon wordt gedwongen tot het verrichten van seksuele diensten tegen betaling waarbij het verdiende geld dient te worden afgestaan aan zijn/haar uitbuiters. Hiervan kan zowel fysiek als digitaal sprake zijn.

Criminele uitbuiting

Van criminele uitbuiting is sprake wanneer een persoon wordt gedwongen tot het plegen van criminele feiten.

Arbeidsuitbuiting

Van arbeidsuitbuiting is sprake wanneer een persoon wordt gedwongen tot het verrichten van arbeid of dienstverlening zonder een seksuele component. Dit kan zowel in de formele arbeidssfeer zijn (bijvoorbeeld de agrarische sector) als informele arbeidssfeer (bijvoorbeeld binnen het huishouden en bedelen).

Eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld omvat elke vorm van geestelijk of lichamelijk geweld, gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of een vrouw en daarmee van zijn of haar familie, waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken. Eergerelateerd kan voortkomen uit de partnerkeuze, breken met religie, ongewenst zwanger raken, of het uitdragen van een 'losbandige' levensstijl.

Huwelijksdwang en kindbruiden

Huwelijksdwang is het dwingen (of met sterke hand aansturen) van een meisje/vrouw of een jongen/man tot een huwelijk, door ouders, familie of gemeenschap. Het is een huwelijk waarbij één of beide huwelijkspartner(s) geen zeggenschap heeft (hebben) over de sluiting van de huwelijksverbintenis en daarmee niet instemt (instemmen).

Achterlating

Angst voor het onder dwang te worden teruggestuurd of te worden achtergelaten in het buitenland door de familie of partner. Dit betreft voornamelijk kinderen, jongvolwassenen en getrouwde vrouwen. Dit geldt ook in het geval dat iemand vanuit het buitenland de chat bezoekt en er dus al sprake is van een voltooide achterlating.

Vrijheidsbeperking

Er is sprake van vrijheidsbeperking indien een persoon ernstig en langdurig wordt beperkt in zijn of haar vrijheid. Dit kan zich zowel in de offline wereld (opsluiting, niet alleen het huis mogen verlaten, niet naar school mogen) als de online wereld (iemand mag bijvoorbeeld nooit op internet/social media, al iemands zijn/haar activiteiten worden online gevolgd/opgenomen) voordoen.

Problematiek rondom seksuele geaardheid

Elke vorm van fysiek en psychisch (waaronder discriminatie, pesten, intolerantie) geweld richting een persoon vanwege zijn of haar seksuele identiteit/geaardheid/voorkeur.

Partnergeweld

Partnergeweld is iedere vorm van fysiek, seksueel, geestelijk of economisch geweld tussen personen die een affectieve en/of seksuele relatie met elkaar hebben of hebben gehad.

Kindermishandeling

Kindermishandeling is iedere vorm van geweld van fysiek, seksueel en geestelijk geweld en verwaarlozing richting een minderjarige vanuit de ouders of andere personen met wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid staat en die voor een minderjarige bedreigend of schadelijk is.

Peer-to-peer geweld

Peer-to-peer geweld is iedere vorm van fysiek, seksueel, geestelijk of economisch geweld tussen twee minderjarige personen die geen affectieve en/of seksuele relatie met elkaar hebben of hebben gehad en geen familie van elkaar zijn.

Volwassenengeweld

Volwassenengeweld is iedere vorm van fysiek, geestelijk of economisch geweld tussen twee volwassen personen die geen affectieve en/of seksuele relatie met elkaar hebben. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om een buurman die een volwassen buurtgenoot mishandelt of om een volwassene die zijn ouders mishandelt.

Ongewenste zwangerschap en abortus

Er is sprake van een ongewenste zwangerschap wanneer een persoon aangeeft tegen haar wil in zwanger te zijn geworden of is geweest en/of reeds een abortus heeft ondergaan, al dan niet legaal of illegaal, vrijwillig of onder (lichte) dwang.

Overig

Elke vorm van slachtofferschap die niet kan worden ingedeeld bij voorgaande categorieën. Deze is dus altijd alleen gescoord. Hierbij gaat het onder meer om pesten, radicalisering, rouwen/overlijden, problemen op school/studiestress, verliefdheid/relaties, vermissing, seksualiteit, anders.

Onvoldoende informatie

Onder deze categorie vallen de gesprekken van unieke bezoekers die onvoldoende informatie bevatten om hen op basis daarvan aan een van de bovenstaande categorieën toe te wijzen. Een voorbeeld hiervan is dat een slachtoffer wel aangeeft dat er sprake is van een schrijnende situatie, maar er onvoldoende informatie over de pleger of situatie aanwezig is om deze in een specifieke categorie op te nemen. Bezoekers die tot deze categorie behoren, zijn nooit samen met een andere categorie gecodeerd. Dit betreffen derhalve unieke bezoekers.

BIJLAGE 3. TABELLEN

Tabel 1. Hoelang geleden speelde het geweld zich af (N=4.309)

		Voor corona (n=1.815)						Tijdens corona (n=2.494)					
		Absoluut	%	Lower-bound	Upper-bound	Absoluut		Absoluut	%	Lower-bound	Upper-bound	Absoluut	
Hoelang geleden speelde het geweld zich af?	Acuut onveilig	409	22,5	19,02	26,08	345	473	703	28,2	24,54	31,83	612	793
	<7 dagen	144	8	5,7	10,23	103	186	152	6,1	4,17	8,05	104	201
	<3 maanden	77	4,2	2,55	5,96	46	108	119	4,8	3,03	6,48	76	161
	<1 jaar	30	1,7	0,58	2,74	11	50	21	0,8	0,11	1,59	3	40
	> 1 jaar	174	9,6	7,12	12,1	129	220	195	7,8	5,64	9,98	141	249
	Bezoeker heeft geen hulpvraag over geweld	654	36	31,99	40,1	581	728	834	33,4	29,63	37,27	739	929
Informatie ontbreekt	327	18	-	-	-	-	470	18,9	-	-	-	-	

Tabel 2. Duur van het geweld (N=4.309)

		Voor corona (n=1.815)						Tijdens corona (n=2.494)					
		Absoluut	%	Lower-bound	Upper-bound	Absoluut		Absoluut	%	Lower-bound	Upper-bound	Absoluut	
Duur van het geweld	<7 dagen	295	16,2	13,15	19,39	239	352	351	14,1	11,27	16,91	281	422
	<3 maanden	30	1,7	0,58	2,74	11	50	64	2,6	1,27	3,82	32	95
	<1 jaar	37	2,0	0,84	3,23	15	59	42	1,7	0,65	2,74	16	68
	> 1 jaar	151	8,3	5,98	10,65	109	193	344	13,8	10,96	16,54	273	413
	Bezoeker heeft geen hulpvraag over geweld	658	36,3	32,17	40,29	584	731	834	33,4	29,63	37,27	739	930
	Informatie ontbreekt	644	35,5	-	-	-	-	859	34,4	-	-	-	-
Totaal		1.815	100					2.494	100				

Tabel 3. Vormen van geweld (n=4.107)⁴⁵

	Voor corona n=1.698		Betrouwbaarheidsinterval 95% (n=1.698)				Tijdens corona n=2.409		Betrouwbaarheidsinterval 95% (n=2.409)			
	Absoluut	%	Lower-upper bound		Absoluut		Absoluut	%	Lower-upper bound		Absoluut	
Hands-on seksueel geweld	557	30,7	26,8	34,6	486	628	728	29,2	25,6	32,9	638	821
Hands-off seksueel geweld	27	1,5	0,5	2,5	9	45	76	3,1	1,7	4,5	42	112
Kindermishandeling	470	25,9	22,2	29,6	403	537	851	34,1	30,3	38	756	948
Partnergeweld	258	14,2	11,3	17,2	205	312	250	10	7,6	12,5	190	312
Eergerelateerd geweld	23	1,3	0,3	2,3	5	42	42	1,7	0,7	2,7	17	67
Huwelijksdwang	7	0,4	-0,1	0,9	-2	16	4	0,2	-0,2	0,5	-5	12
Seksuele geaardheid	7	0,4	-0,1	0,9	-2	16	34	1,4	0,4	2,3	10	57
Ongewenste zwangerschap	40	2,2	1	3,5	18	64	68	2,7	1,4	4	35	100
Seksuele uitbuiting	27	1,5	0,5	2,5	9	45	59	2,4	1,1	3,6	27	90
Criminele uitbuiting	0	0,0	0	0	0	0	8	0,3	-0,1	0,8	-2	20
Vrijheidsbeperking	10	0,6	-0,1	1,2	-2	22	38	1,5	0,5	2,5	12	62
Achterlating	3	0,2	-0,2	0,6	-4	11	4	0,2	-0,2	0,5	-5	12
Peer-to-peer	23	1,3	0,3	2,3	5	42	64	2,5	1,3	3,8	32	95
Volwassenengeweld	47	2,6	1,3	3,9	24	71	64	2,5	1,3	3,8	32	95
Overig	664	36,6	32,5	40,7	590	739	889	35,7	31,8	39,5	793	985

⁴⁵ Een deel van de gesprekken bevatte onvoldoende informatie om te kunnen herleiden tot een concrete hulpvraag (n=202). In deze tabel zijn enkel gesprekken meegenomen waarin voldoende informatie zat om een uitspraak over te kunnen doen.